Handleiding tot de kennis en het onderhoud enz. van het infanteriegeweer.

LEMBAGA KEBUDAJAAN
INDONESIA

VI - 25

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

90 Kol

HANDLEIDING

TOT

DE KENNIS EN HET ONDERHOUD VAN

BENEVENS

HET SCHIETEN MET HET

INFANTERIE-GEWEER

VAN HET

INDISCH LEGER.

ZAMENGESTELD OP LAST VAN HET MILITAIR DEPARTEMENT.

BATAVIA,
LANGE & CO.
1859.

VI 74
VI 25. ex. 1
Batavia, 23 Sept 1859
Lange & Co
E.A.T. SCHOUTSCHAP VAN KERVEL
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI
PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 29-06-2010
Nomor Induk : 4981 PN-MUSEUM/10
BIB-ID : 8166460
ITEM-ID : 71211365
Asal : Museum Pusat

INHOUD.

HOOFDSTUK I. BLZ. 1

Het Geweer.

Benaming der deelen en onderdeelen van het geweer, 1—2. Voorwerpen, die bij het geweer behooren, 3. Het uit elkander nemen en ineen zetten van het geweer en het slot, 4—10. Het schoonmaken en onderhoud, 11—18. Voornaamste afmetingen van het geweer, 19.

HOOFDSTUK II. BLZ. 11

De Munitie.

De kogel, 20. De patroon, 21. Vervaardiging der scherpe en losse patronen, 22—29.

HOOFDSTUK III. BLZ. 14

De Schijven en verdere benoodigdheden.

De groote schijf, 30—31. De eenmansschijf, 32. De beweeg-

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

bare schijf, 33. Vervaardiging en plaatsing der schijven, verdere benoodigdheden en rigttoestellen, 34—38.

HOOFDSTUK IV. BLZ. 17

Algemeene regels voor het schot.

De aslijn, kogelbaan en vizierlijn, 39—42. Rigtvlak, elevatiehoek, vizierhoek, 43—45. Onderling verband tusschen aslijn, kogelbaan en vizierlijn, 46—49. Regeling van het schot en dragt van een wapen, 50—57. Over de aanleghoogten en het vizierschot, 58—61.

HOOFDSTUK V. BLZ. 22

Regelen bij het besturen der schietoefeningen in acht te nemen.

Toezigt over het onderwijs en verdeeling der schutters in klassen, 62—63. Over de regeling der voorbereidende oefeningen in het schijfschieten, 64—65. Het aantal te verstrekken scherpe en losse patronen en slaghoedjes, 66. Wat bij het plaatsen der schijven en bij het schijfschieten moet worden in acht genomen, 67—77.

HOOFDSTUK VI. BLZ. 26

Het onderwijs der rekruten.

Het rigten, het aanleggen en het afbranden van slaghoedjes, 78—83. Het schieten met losse patronen, 84. Wat in acht te nemen bij het laden met scherpe patronen, 85. Schieten naar de groote schijf, 86—87.

HOOFDSTUK VII. BLZ. 29

Het onderwijs der geoefende schutters.

Het schieten op de eenmansschijf, 88—90. Naar schietgaten, van de hoogte naar de laagte en omgekeerd en op de beweegbare schijf, 91—93. Als tirailleurs, het pelotons-, gelederen- en twee-gelederenvuur, 94—96. Nadere toelichtingen, 97—106.

HOOFDSTUK VIII. BLZ. 34

Oorzaken, die op de juistheid van het schot invloed hebben.

Oorzaken, die op de juistheid van het schot invloed hebben, 107. Oorzaken, die haar ontstaan vinden bij den schutter, 108—109. Oorzaken, die haar ontstaan vinden bij het geweer of de munitie, 110—113. Oorzaken, die haar ontstaan vinden in weder en wind, 114.

HOOFDSTUK IX. BLZ. 37

Het aanteekenen der uitkomsten bij het schieten verkregen.

De uitkomsten worden op het terrein aangeteekend en na afloop der schietoefening geboekt; wat daarbij valt in acht te nemen, 115—120. Wat moet worden vermeld in de kolom aanmerkingen, 121. Over de verzameling en inzending der uitkomsten bij het schieten verkregen, 122—124.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

HOOFDSTUK X. BLZ. 40

Prijzen.

De beste schutters der 1e klasse krijgen kleine premiën in geld, en in hun zakboekje moet worden melding gemaakt van den datum waarop zij in die klasse zijn overgegaan, 125—126. Over de prijzen en aan wie dezelve zullen worden toegekend, 127—129. Van de verdiende prijzen moet melding gemaakt worden in het stamboek, 130. Het dragen der prijzen kan worden verboden, 131. De prijs kan tegen het geldswaardig bedrag worden ingeleverd, 132.

HOOFDSTUK XI. BLZ. 42

Het schatten van afstanden.

Het schatten van afstanden en hoedanig de troep daarin te oefenen, 133—135. Wat daarbij moet worden in acht genomen, 136—139.

HOOFDSTUK I.

Benaming der deelen van het geweer.

1. Het geweer wordt verdeeld in zes hoofddeelen, als:
   1. de loop,
   2. het slot,
   3. de lade,
   4. het beslag,
   5. de laadstok,
   6. de bajonet.

2. De onderdeelen zijn.

Van den loop.

1. De staartschroef met viziermik,
2. het schoorsteentje,
3. de haft.

Van het slot.

1. De slotplaat,
2. » haan,
3. » tuimelaar,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

4. de stoedel,
5. » stang,
6. » stangveer,
7. » slagveer,
8. » tuimelaarschroef,
9. » stoedelschroef,
10. » stangschroef,
11. » stangveerschroef,
12. » slagveerschroef.

Van de lade.

1. De voorlade,
2. » versterking,
3. » kolf.

Van het beslag.

1. De bovenband met vizierkorrel,
2. » middenband,
3. » onderband,
4. » drie bandveren,
5. » laadstokveer,
6. » laadstokveerpin,
7. » S of zijplaat,
8. » beugel; waartoe behooren:
   1. de beugelkrop,
   2. » trekkerplaat,
   3. » trekker,
   4. » trekkerschroef,
   5. » onderkordonbeugel,
   6. » kordonbeugelpin,

9. de kolfplaat,
10. » kolfplaatschroeven,
11. » beugelschroef,
12. » kruisschroef,
13. » twee groote slotschroeven.

Van den laadstok.

1. De kop,
2. » stok.

Van de bajonet.

1. De kling,
2. » hals of bogt
3. » schaft,
4. » stormring.

3. Bij het geweer behooren.

Per man.

1. Een aftrekker,
2. » schroevendraaijer,
3. » ruimnaald,
4. » oliefleschje,
5. » geweerstop.

Per escouade.

1. Een veerhaak,
2. » tuimelaarstootdrijver,
3. » hamer en een drijver.

Per sectie.

Een schroevendraaijer met schroefsleutel.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Het uit elkander nemen en ineen zetten van het geweer.

4. Het geweer zal zoo min mogelijk worden uit elkander genomen, en alleen dan, wanneer daarmede is gevuurd, of als het door vochtigheid is aangeslagen.

Door de minder geoefende manschappen, zal dit nimmer mogen geschieden, dan onder toezigt van eenen onder-officier of korporaal.

De daarbij te bezigen gereedschappen zijn uitsluitend:

1. de schroevendraaijer,
2. » veerhaak,
3. » tuimelaarstootdrijver,
4. een hamer en drijver.

5. De *bajonet* mag niet van den stormring worden ontdaan.

Het *slot* wordt niet uit elkander genomen, tenzij de deelen geroest of vuil zijn.

Het *schoorsteentje* mag niet anders dan bij volstrekte noodzakelijkheid uitgeschroefd, en even als de staartschroef alleen door den geweermaker uit den loop genomen worden.

De *kolfplaat*, de *band-* en *laadstokveren* mogen nimmer van of uit de lade genomen worden; de *beugel* en *zijplaat* slechts dan, wanneer zij sterk geroest zijn.

6. *Volgorde bij het uit elkander nemen van het geweer.*

De beugel blijft op het geweer.	De beugel wordt ook afgenomen.
1. De laadstok,	1. De laadstok,
2. de bajonet,	2. de bajonet,
3. » geweerriem,	3. » geweerriem,
4. » groote slotschroeven,	4. » groote slotschroeven,
5. het slot,	5. het slot,
6. de kruisschroef,	6. de kordonbeugelpin,
7. » bovenband,	7. » kordonbeugel,
8. » middenband,	8. » beugelkrop,
9. » onderband,	9. » kruisschroef,
10. » loop.	10. » beugelschroef,
	11. » trekkerplaat,
	12. » bovenband,
	13. » middenband,
	14. » onderband,
	15. » loop.

7. *Het uit elkander nemen van het slot.*

1. De slagveerschroef,
2. » slagveer,
3. » stangveerschroef,
4. » stangveer,
5. » stangschroef,
6. » stang,
7. » stoedelschroef,
8. » stoedel,
9. » tuimelaarschroef,
10. » haan, door het uitstooten van den tuimelaar,
11. » tuimelaar.

8. De deelen van het wapen, vooral die van het slot, moeten in de volgorde, waarin zij zijn uitgenomen, worden ne-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dergelegd; de schroeven bij de stukken waartoe zij behooren.

Om het slot van het geweer te nemen, wordt de haan gespannen, het geweer onder den linkerarm geplaatst, het slot in de linkerhand, de zijplaat naar boven, de tromp rustende op een houten of ander zacht voorwerp.

De groote slotschroeven worden beurtelings ieder evenveel losgedraaid; wanneer, na het uitnemen dier schroeven, het slot in de lade gekneld blijft, moeten de schroeven weder worden ingestoken, en slaat men met een hout zachtjes op hare koppen.

Nadat het slot van het geweer genomen is, wordt de haan nedergelaten.

Tot het uitnemen der kordonbeugelpin wordt de zijplaat afgenomen, de kruisschroef vast aangedraaid en het pinnetje met den pinnenstooter, naar den kant der zijplaat zóóverre uitgestooten, dat het met de hand kan worden gevat.

Wanneer de loop in de lade klemt, houdt men de laadstokgroef bovenwaarts, en wordt er met de hand op de greep geslagen.

Tot het afnemen der slagveer wordt de veer, na tusschen den veerhaak te zijn geplaatst, door het aandraaijen der schroef zooveel geligt, dat de klaauw even vrij is van den tand des tuimelaars; nadat de veer afgenomen is, wordt deze dadelijk uit den veerhaak geschroefd.

Tot het losmaken van de tuimelaarschroef wordt het slot in de linkerhand gehouden, de haan tusschen den eersten en tweeden vinger geplaatst, en tot het uitstooten van den tuimelaar, de pin van den tuimelaarstootdrijver in het gat der tuimelaarschroef geplaatst, en op den kop van den stootdrijver geslagen.

9. Bij het ineenzetten van het geweer wordt eene omgekeerde orde gevolgd.

10. Tot het inbrengen der kordonbeugelpin wordt de beugel vooraf aangedrukt, de kruisschroef vast aangedraaid, en, nadat de pin, met behulp van den breeden arm des schroevendraaijers, op hare plaats is gebragt, de kruisschroef weder iets losgedraaid.

Om den haan op het vierkant van den tuimelaar te drijven, wordt de pin van den tuimelaar in het gat van den stootdrijver geplaatst, en op dezen laatsten geslagen.

De stangveerschroef wordt slechts gedeeltelijk aangeschroefd, de stangveer daarna met de stift in de insnijding gedrukt, en de schroef vervolgens verder aangedraaid.

De slagveer wordt in den veerhaak geplaatst, en niet sterker zamengedrukt, dan tot de plaatsing noodig is; de haan moet daarbij nedergelaten zijn.

Om het slot weder op zijne plaats te brengen, wordt de haan gespannen, de trekker opgeligt en worden de groote slotschroeven beurtelings evenveel aangeschroefd.

Men zal er zeer op moeten letten, dat de slotschroef, met plat uiteinde achter, en die met rond uiteinde, die tot herkenning met een punt (•) of vijlstreek gemerkt is, vóór geplaatst wordt.

Alvorens het slot aan de lade te bevestigen, moet men zich van de goede en vrije werking der deelen overtuigen.

Nadat de groote slotschroeven zijn aangedraaid, doet men den haan werken, om te onderzoeken of hij behoorlijk op het schoorsteentje nederkomt, en zijne beweging door niets gehinderd wordt.

Het sterretje op den middenband moet bovenwaarts gekeerd zijn.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Wanneer de kleine schroeven van het slot dooreen geraakt zijn, herkent men de tuimelaarschroef aan den grooten kop; terwijl de overigen, met de kleinste beginnende, elkander zooals hieronder vermeld wordt, in grootte opvolgen;

de slagveerschroef,
» stangveerschroef,
» stoedelschroef,
» stangschroef.

Het schoonmaken en onderhoud.

11. Het poetsen der vizierkorrel en viziermik moet zooveel mogelijk vermeden worden en geschiedt des noodig voor de korrel alleen met een lapje, en voor de viziermik met een lapje van een weinig olie voorzien.

Het reinigen van het slot en het aanbrengen van olie op de schurende deelen, kan meestal geschieden zonder het uit elkander te nemen.

Tot het roestvrij houden van het inwendige des loops, wordt een taaije houten pompstok met daaraan bevestigden vetlap gebezigd.

12. Wanneer de sloten uiteengenomen zijn, moet men de schroefdraden, de gaten voor de as en pin van den tuimelaar, den tand des tuimelaars en der stang, benevens de moeren der schroeven, alvorens het slot ineen te zetten, met eene fijne olie bestrijken.

Het geheele slot moet wijders zoodanigen graad van vettigheid bekomen, dat de deelen niet schuren; doch die vettigheid moet overigens naauwelijks zigtbaar zijn.

13. Alvorens de geweren te gebruiken, moeten zij met een droogen lap afgewreven, en na het gebruik weder met den vetlap ingewreven worden.

14. Tot het schoonmaken van den loop na het vuren, vult men hem met schoon water en wischt men, met den aan den pompstok bevestigden lap, het inwendige zóólang, tot het water, hetwelk onderscheidene malen vernieuwd moet worden, helder blijft; de lap wordt alsdan door een anderen vervangen, de loop goed droog gewreven, en vervolgens met den vetlap ingesmeerd.

Dit reinigen van den loop moet met omzigtigheid geschieden; het beste is hem daarbij met de staartschroef in eenen houten emmer of bak te plaatsen; nimmer mag hij, om het verbuigen voor te komen, op steen of andere harde voorwerpen rusten.

15. De gegeven voorschriften omtrent het bruineren der draagbare en het onderhoud der gebruineerde wapens, moeten zorgvuldig worden opgevolgd.

16. Steeds moet er zorg worden gedragen, dat voor het schoonmaken en in orde brengen der wapenen geene andere werktuigen of zaken gebezigd worden, dan schroevendraaijer, tuimelaarstootdrijver, veerhaak, hamer en drijver, pompstok, zacht poetshout en poetslappen, welke ten allen tijde in bruikbaren staat moeten gehouden worden; de drie eerstgenoemde gereedschappen moeten roestvrij gehouden, en zullen zonder noodzakelijkheid niet gepoetst en door den man nimmer kunstmatig zwart gemaakt worden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

17. Het is uitdrukkelijk verboden aan de lade te snijden, haar af te wasschen, af te krabben of met amplas of djattie bladeren te schuren, de laadstokveer uit te breken of om te buigen, de bandveren te verlammen, de laadstokgroef te verwijden en in het algemeen iets aan de geweren te veranderen.

De lade, wanneer die ingesmeerd wordt of vochtig is, mag nimmer in de zon of bij het vuur gedroogd worden, om te voorkomen dat het hout krimpt of krom trekt, waardoor de zamenstellende deelen niet zouden passen.

18. Het op en neer schuren in den loop met het dikke einde van den laadstok, om te onderzoeken of hij geroest is, wordt ten strengste verboden, evenmin mag de laadstok met opgeschroefden aftrekker, met het dikke einde in den loop worden vertoond, dewijl daardoor de monding of tromp beschadigd en het schot onzeker wordt.

Voornaamste afmetingen van het geweer.

19.

Middellijn van den loop inwendig .	0,0175	N. El.
Lengte van den loop.	1	» »
Lengte van het geweer, van den punt der bajonet tot onder aan de kolf.	1,844	» »
Hoogte van de vizierkorrel boven de as der ziel.	0,017	» »
Hoogte van het vizierhoekpunt der inkeping boven de as der ziel. . . .	0,02085	» »
Afstand tusschen vizier en korrel. .	0,878	» »
Gewigt van het geweer met bajonet.	4,720	N. ℔.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

HOOFDSTUK II.

Munitie.

20. De *kogel* heeft eene bolvormige gedaante;

weegt.	0,026 N. ℔,
heeft eene middellijn van.	0,0165 N. El.

21. De *patroon* bestaat uit een huls, een kogel en » 9 wigtjes infanterie-kruid.

22. De hulzen worden vervaardigd van trapeziumvormige stukken, gesneden uit wit of blaauw infanterie patroon-papier, waarvan sterkte en fijnheid eene hoofdvereischte is.

Elk opengeslagen vel, wordt over de lange zijde in *vier* en over de korte zijde in *twee* gelijke deelen verdeeld, waardoor men acht regthoeken verkrijgt, die door eene schuinsche vouw, waarbij twee overstaande hoekpunten op elkander vallen, nog in twee stukken worden gesneden, en waardoor dus 16 zulke trapeziums worden gevormd, fig. 1.

23. Het rollen der hulzen geschiedt door die velletjes zoodanig voor zich op de tafel te leggen, dat de schuine zijde naar boven en regts gekeerd zij.

De rol wordt hierop met de uitholling links en op 0,02 ℄ van de lange zijde, evenwijdig aan den onderkant van het velletje gelegd. Het papier wordt met de duimen eens om de rol gewikkeld, zoodat de rand, die hiertoe met de toppen der vingers tegen de rol wordt vastgeknepen, tusschen deze en het papier vast zit.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Het uitstekende papier wordt nu met den pink in de holte van de rol gedrukt en de kogel, die vooraf behoorlijk gemald moet wezen, met de giettap of bij de geperste kogels met de W naar de rol gekeerd, in deze uitholling geplaatst. Het papier wordt daarna met de volle regterhand om de rol gewikkeld, en de huls met de rol in de linkerhand vasthoudende, worden met de regterhand, om het buiten den kogel schietende papier twee halve vuurwerkers-lussen van bindgaren gelegd. Deze lussen worden goed aangehaald, zoo kort mogelijk bij den knoop afgeknipt en het boven het touw uitstekende papier naar buiten omgeplooid en door een stoot op de tafel plat gedrukt.

De hulzen worden van de rol afgeschoven, hetgeen gemakkelijk wordt gemaakt door de rol nu en dan met spaansche zeep te besmeren, en staande in een daartoe aanwezig kogelkistje geplaatst, hetwelk, vol zijnde, tot de vulling der hulzen ter zijde wordt gesteld.

24. Het vullen geschiedt door een man, die op eene met haren kleeden bedekte tafel, een bak met vooraf goed doormengd buskruid voor zich heeft staan. Met een buskruidmaatje, hetwelk eerst zoodanig gesteld is, dat daarmede telkens 0,009 Nℓ buskruid worden afgemeten, schept hij het buskruid uit den bak, strijkt het boven gelijk af, en stort het in de huls door een daarop geplaatsten trechter, waarna het uitstekende papier, met de pijp des trechters eenigzins wordt omgevouwen.

25. Nadat alle hulzen gevuld zijn, wordt het kistje aan de manschappen afgegeven, die met het digtvouwen belast zijn. Zij nemen hiertoe elke huls afzonderlijk,

stooten haar met den kogel eenige malen op de tafel, om het buskruid te doen zamenpakken, en sluiten dezelve, door het papier, boven het buskruid uitstekende, plat te drukken en regthoekig om te vouwen, eerst regts en daarna naar beneden over de huls.

26. De patronen worden daarna gemald, waarbij zij door hun eigen gewigt schuivende, door de patroonmal moeten glijden. Die welke te dik of niet overal goed digt worden bevonden, zullen in een afzonderlijk kistje worden opgelegd, om daarna geopend en uitgestort te worden.

27. Eindelijk worden de patronen ingepakt in soortgelijk papier als tot de hulzen wordt gebezigd. Uit een vel worden zeven regthoeken gesneden, zoo als fig. 2 aangeeft.

In elk dezer stukken worden 10 patronen gepakt in twee lagen, zoodanig dat de kogels noch tegen, noch op elkander komen te liggen. Het pakje wordt zoo hoekig mogelijk gemaakt; het overschietende papier tot platte punten op het pakje zamengevouwen en met eene kruisgewijze binding, van het dikste bindgaren vastgestrikt.

28. Een ploeg van een onderofficier en twee korporaals tot opzigt en 45 man, waarvan:

1	papier snijdt,
28	hulzen rollen,
2	id. vullen,
4	id. toebinden,
2	patronen mallen,
6	id. inpakken,
1	id. opzamelt en
1	touw windt,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

kunnen in *acht* uren werkens 20000 patronen gereed maken.

29. De vervaardiging der hulzen tot losse patronen is gelijk aan die der scherpe, met uitzondering dat bij het rollen het papier slechts 0,01 el buiten de patroonrol mag uitsteken, welk uitstekend gedeelte na het rollen, door vier vouwen wordt digt geplooid, die door een stoot op de tafel worden vastgedrukt.

Het *vullen*, *digtvouwen*, *mallen* en *inpakken* geschiedt even als voor de scherpe patronen is gezegd.

HOOFDSTUK III.

De schijven en verdere benoodigdheden.

30. Er worden drie soorten van schijven gebruikt, als:
de groote schijf,
» eenmansschijf,
» beweegbare schijf.

31. De *groote schijf* is 1,8 el hoog en 2,5 el breed. In het midden van deze schijf wordt door twee staande strepen, van 0,01 el breedte, die overal 0,5 el van elkander verwijderd zijn, een vak afgeteekend, dat nagenoeg de breedte van eenen infanterist in front voorstelt.

Over het midden van dit vak wordt weder eene staande streep, en op 1 el van den onderkant der schijf, eene horizontale lijn getrokken, beide ter breedte van 0,1 el; op het snijpunt dezer lijnen wordt een zwart rond van 0,2 el middellijn tot doelpunt geplaatst.

Op 0,25 el boven en onder het midden van dit doelpunt,

worden in het vak, dat de breedte van den infanterist voorstelt, twee liggende strepen van 0,01 el breedte getrokken, fig. 3.

De verschillende vakken dezer schijf worden door nummers aangeduid, als volgt:

ieder der twee vakken naast de mansbreedte door 1;

de bovenste en onderste der vakken, waarin de mansbreedte door liggende strepen verdeeld is, door 2;

het middelste vak der mansbreedte door 3;

en het doel of de roos door 4.

32. De *eenmansschijf* heeft, gelijk haar naam reeds aanduidt, de afmetingen en het voorkomen van het vak, dat op de groote schijf nagenoeg de breedte en lengte van eenen infanterist voorstelt, fig. 4.

Zij wordt geplaatst op een ijzeren raam, dat 1,8 el hoog en 0,5 el breed is, de opstaande zijden van het raam moeten 0,2 el beneden de onderste korte zijde uitsteken, en aangescherpt zijn om de schijf in den grond te kunnen bevestigen.

Op 0,6 el van boven te rekenen, wordt eene ijzeren dwarslat aangebragt, waarin zich een oog bevindt.

Eene ijzeren lat, ter lengte van 1,8 el, waaraan een haak is, dient om den stand der schijf te verzekeren.

Als men de schijf heeft geplaatst, wordt deze haak in het oog gebragt, en de lat op den behoorlijken afstand in den grond gedrukt, waardoor de schijf voldoende zal bevestigd wezen.

Door vijf van deze eenmansschijven naast elkander te plaatsen, verkrijgt men de groote schijf. Het zal echter alsdan noodig wezen, dat de vertikale strepen en de twee horizontale lijnen, die het middenvak vormen, op de

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

twee schijven, die regts en links van de middelste geplaatst zijn met wit papier worden beplakt. Bij elke kompagnie of elk detachement moeten zes eenmansschijven voorhanden zijn.

Op de plaatsen, waar geene ijzeren ramen voor eenmansschijven te vervaardigen zijn, of kunnen verkregen worden, zullen de ramen van latten of bamboe worden vervaardigd.

33. De *beweegbare schijf* bestaat uit eenen ijzeren hoepel van 1 el middellijn; aan dezen hoepel zijn van boven twee ringen, waardoor een van alle oneffenheden gezuiverde en met vet besmeerde bamboe loopt, waar langs de schijf, door het trekken van touwen, wordt in beweging gebragt.

De bamboe is bevestigd aan twee palen, welke op eenen afstand van 8 à 10 el van elkander in den grond worden geslagen.

Het doelpunt wordt in het midden der schijf geplaatst, fig. 5 stelt eene zoodanige beweegbare schijf voor.

34. De schijven worden vervaardigd van grof linnen, katoen of eenige andere geweven stof en aan de voorzijde met papier beplakt.

35. Bij elke schijf behoort eene seinvlag, een aanwijsstok en het noodige om de kogelgaten digt te plakken.

36. De schijven moeten steeds vóór eene hoogte geplaatst worden, die de vereischte afmetingen heeft om de veiligheid van het terrein te verzekeren.

37. De schoppen, pikhouweelen en kruiwagens, die noodig zijn tot het daarstellen van eene dergelijke hoogte en tot het vervaardigen der ingravingen of aardopwerpingen, waarachter de waarnemingspost zich moet dekken, worden, op aanvraag van den plaatselijken militairen kommandant, uit de genie-magazijnen ontvangen.

38. Bij elke kompagnie of elk detachement, zal men zich tot het geven van onderwijs in het rigten, bedienen van rigtbokken, voor zooverre die aanwezig en bruikbaar zijn; of van gevulde en opgestapelde zandzakken, waarop men het geweer zonder moeite in iedere rigting kan plaatsen; of wel van een toestel, zamengesteld van drie palen of bamboezen, ongeveer ter lengte van 1,7 el, welke palen of bamboezen ter hoogte van 1,2 el door een houten pin kruiselings worden verbonden en zoodanig uiteengezet, dat daarop een zandzak kan gelegd worden, fig. 6.

HOOFSTUK IV.

Algemeene regels voor het schot.

39. De algemeene regels voor het schot berusten op de onderlinge betrekking van drie lijnen, namelijk: de *aslijn*, de *kogelbaan* en de *vizierlijn*, fig. 7.

40. De *aslijn* (ook kernlijn genoemd) is eene regte lijn, welke men zich kan voorstellen door het midden der inwendige ruimte van den loop in de strekking der lengte getrokken te zijn. Hare lengte is onbepaald.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

41. De *kogelbaan* is de kromme lijn, welke het zwaartepunt van den kogel doorloopt, na de monding van den loop verlaten te hebben.

42. De *vizierlijn* (ook rigtlijn genoemd) is eene regte lijn, welke over de inkeping van het vizier en het bovenste van de korrel getrokken wordt.

43. Door *rigtvlak* verstaat men het vlak, dat vertikaal gebragt wordt door de as van de ziel en het te treffen voorwerp.

De as- en vizierlijnen moeten, om een juist schot te verkrijgen, in hetzelfde vertikale vlak (rigtvlak) gelegen zijn.

44. De *elevatiehoek* is de hoek, welken de aslijn maakt met eene in het vertikale vlak gelegen horizontale lijn.

45. De *vizierhoek* wordt gevormd door de snijding der *as-* en *vizierlijnen*.

46. De *kogelbaan* bevindt zich geheel in het vertikale vlak; in het begin vereenigt zij zich met de *aslijn*; maar verwijdert zich allengs meer en meer daarvan.

47. Als de *vizierlijn* horizontaal en in het rigtvlak gelegen is, zijn de elevatie- en vizierhoeken aan elkander gelijk.

48. De *kogelbaan* en de *vizierlijn* kunnen als standvastig aan elkander verbonden worden beschouwd, wanneer deze laatste in het rigtvlak is gelegen.

49. Men kan aannemen, dat de vizierlijn zich in het

rigtvlak zal bevinden, wanneer op het oogenblik van het schot, de inkeping van het vizier en het bovenste van de vizierkorrel, regts noch links afwijken van een op het oog genomen vertikaal vlak, dat het midden van den loop, in de strekking der lengte, doorsnijdt.

50. Het schot van een wapen kan dus door middel van de vizierlijn worden geregeld, wanneer men den stand weet van de verschillende deelen der kogelbaan ten haren opzigte, en de plaats der twee punten, waartusschen de vizierlijn in het rigtvlak is bepaald.

51. Indien men den betrekkelijken stand dezer twee lijnen beschouwt, zal men ontwaren, dat de vizierlijn de kogelbaan in twee punten snijdt, waarvan het eerste zeer nabij de monding van den loop is gelegen, en het tweede verder daarvan verwijderd is.

52. De afstand gelegen tusschen de monding van den loop en het tweede snijpunt van de vizierlijn en kogelbaan, noemt men de *dragt* van een wapen.

53. Elke vizierlijn levert eene bijzondere dragt op; deze wordt grooter, naar gelang men, binnen zekere grenzen, het vizier hooger neemt.

54. Men ziet:

a. dat *voorbij het tweede snijpunt* de kogelbaan meer en meer *beneden* de vizierlijn daalt;

b. dat op den afstand *tusschen de twee snijpunten* gelegen, de kogelbaan zich *boven* de vizierlijn verheft;

c. dat deze verheffing zeer gering is nabij de snijpun-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ten, en het grootste nagenoeg omtrent het *midden* van den afstand dier beide punten;

d. dat van de monding van den loop tot aan het eerste snijpunt, de kogel zich *onder* de vizierlijn beweegt, maar haar toch zoo nabij is, dat voor dit gedeelte, de kogelbaan als met de vizierlijn vereenigd kan worden aangemerkt.

55. De *kogelbaan* in het rigtvlak gelegen zijnde, zal de kogel, wanneer men ook de *vizierlijn* in dit vlak heeft gebragt en haar gerigt heeft op de vertikale lijn, die door het doel gaat, dat men bereiken wil, deze laatste lijn ergens treffen, indien zij ten minste niet buiten de dragt is gelegen.

56. Ten einde nu *juist het doel te treffen*, zal het alleen noodig zijn, de vizierlijn zoodanig op een punt der bedoelde vertikale lijn te rigten, dat de kogelbaan het doel ontmoet.

57. Dit mikpunt zal bekend zijn, zoodra men weet, hoeveel de kogelbaan boven of beneden de vizierlijn is gelegen, op den afstand van het doel tot aan de monding van den loop; het zal ten opzigte van het doel hooger of lager liggen, naar gelang de kogelbaan zich beneden of boven de vizierlijn bevindt.

Zoo men bijv: weet, dat de kogelbaan op zekeren afstand, *één* el beneden de vizierlijn gelegen is, zal men, om een op dien afstand gelegen doel te treffen, de vizierlijn op *één* el *boven* dit doel moeten rigten, want zoo men haar *op het doel zelf* rigtte, dan zou de kogel *één* el lager treffen; rigt men echter de vizierlijn op *één* el *boven* het doel, dan zal de kogelbaan, op dien afstand, *één* el *onder* het

rigtingspunt gelegen zijnde, *juist door het doel gaan*, dat men treffen wil.

58. Uit deze beschouwingen vloeit voort, dat men *de algemeene beginselen* of *regels voor het schot*, volgenderwijze kan zamentrekken:

a. om een doel te treffen, *verder dan het tweede snijpunt gelegen*, rigt men *boven het doel*, en wel hooger, naar mate het verder is verwijderd;

b. is dit doel *tusschen de twee snijpunten gelegen*, dan rigt men *beneden het doel;*

c. is het doel gelegen *in een der beide snijpunten* van kogelbaan en vizierlijn, dan moet men *op dit doel* rigten.

Wanneer men op een eenigzins groot voorwerp schiet, zal men de kogelbaan op het *midden* daarvan trachten te brengen. Deed men zulks op een der *uiteinden*, dan zou men meer kans hebben van niet te treffen, hetzij door eene afwijking van den kogel, hetzij door eene vergissing of onbehendigheid van den schutter.

59. Het *midden* van een voorwerp of van het ligchaam, is *het doel* dat men steeds zal trachten te treffen.

60. Indien men het doel kan treffen door, met behulp van het vizier, het geweer *regtstreeks op het doel* te rigten, verkrijgt zulk een schot den naam van *vizierschot*.

61. Bij het infanterie-geweer van het Indisch leger, is het vizier volgens genomen proeven juist geschikt voor 150 pas afstands, en behoort men daarmede te rigten als volgt:

op afstanden van 100 en 150 pas op het doel of op den buik van den man.
« « « 200 « « 0,3 El boven het doel of op de borst van den man.
« « « 250 en 300 « « 0,8 El « « « « « het hoofd « « «

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

HOOFDSTUK V.

Regelen bij het besturen der schietoefeningen in acht te nemen.

62. Het onderwijs zal bij de verschillende korpsen, kompagnies- of detachementsgewijze plaats hebben. De kommandant der kompagnie of van elk afzonderlijk detachement is bij den kommandant van het korps verantwoordelijk voor de goede leiding van het onderwijs. Onder zijne orders zullen de officieren en onderofficieren zooveel mogelijk de onder-afdeelingen der kompagnie of van het detachement onderwijzen, bij welke zij behooren.

De beginselen van het onderwijs zullen aan een niet te groot aantal manschappen tegelijk worden geleerd. Eene sectie zal het maximum wezen.

63. De schutters zullen verdeeld worden in twee klassen:

de 2e *klasse* zal bestaan uit die der rekruten; door hen zal worden geschoten op de groote schijf, op afstanden van 100 tot en met 300 pas;

de 1e *klasse* zal bestaan uit geoefende schutters; deze zullen schieten zoo als nader zal worden aangegeven op de eenmansschijf, op afstanden van 100 tot en met 300 pas, op *schietgaten*, van de *hoogte* naar de *laagte* en omgekeerd, op de *beweegbare schijf*, als *tirailleurs* en *in rijën* en *gelederen*.

64. De *voorbereidende oefeningen* in het schieten zullen elk jaar aanvangen in het begin van *Januarij* en moeten afgeloopen zijn tegen het einde van *Maart*, waarna men zal beginnen met naar de schijf te schieten.

Het schijfschieten moet zoodanig geregeld worden, dat

door elk man gemiddeld *twee-*, hoogstens *driemaal* per maand naar de schijf wordt geschoten, zoodat tegen ultimo *November* de schietoefeningen zijn afgeloopen.

Wijders wordt hierbij voorgeschreven, dat de kompagniën, op de daartoe bestemde dagen, des morgens volgens de presente sterkte tot het schijfschieten zullen uitrukken, en dat de wachthebbende onderofficieren en manschappen en degenen, die door andere diensten verhinderd waren daarbij tegenwoordig te zijn, des namiddags van dien zelfden dag moeten schieten.

65. De *schutters der* 1e *klasse* hervatten elk jaar de oefeningen, alsof zij pas in die klasse waren ingedeeld. Het zal voldoende zijn, met hen de voorbereidende oefeningen te doorloopen. De *rekruten* beginnen op nieuw, en alsof zij nog geen onderwijs hadden genoten.

66. Behalve de losse patronen, bestemd voor de zoogenaamde vuurexercitiën, zullen voor elk schutter per jaar 80 scherpe patronen, met de daarbij benoodigde slaghoedjes, en voor elk rekruut bovendien 20 slaghoedjes en 10 losse patronen, benevens de daarvoor vereischte slaghoedjes verstrekt worden. Wanneer eenig schutter gedurende een belangrijk gedeelte van het schietsaisoen in het hospitaal of op eene andere wijze afwezig is, behoeft hij de schoten niet in te halen, die hij intusschen zou gedaan hebben, en volgt de oefeningen van die schutters, waarmede hij dan wordt op de hoogte geacht.

Onderofficieren en manschappen, die van andere korpsen aankomen, volgen de schietoefeningen in de klasse waarbij zij zich bij hun vorig korps bevonden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

67. De schijven worden onder toezigt van eenen onderofficier tijdig opgesteld; deze onderofficier onderzoekt tevens of de kogelvangen en aardopwerpingen tot dekking der waarnemingsposten wel in goeden staat zijn. Eene rooilijn van 300 pas vóór elke schijf, wordt op den afstand van 100 pas vóór die schijf in gelijke deelen van 50 pas verdeeld. De rooilijn moet naauwkeurig met passen van de aangenomen lengte worden gemeten.

68. Er worden niet meer dan vijf geweren te gelijk geladen; de geladen geweren worden in den arm genomen, de ongeladen afgezet.

De vijf man, die geladen hebben, stellen zich op één gelid, front makende naar de schijf; beurtelings komt er één voor tot het aanbrengen van zijn schot.

De overigen, die niet geladen hebben, worden geplaatst op ongeveer zes pas afstands regts van den schutter, in eene evenwijdige rigting met de rooilijn, zoodanig, dat zij hun voordeel kunnen doen, met het onderwijs, dat aan de personen, die schieten moeten, wordt gegeven.

69. Iederen dag, dat naar de schijf wordt geschoten, worden door ieder schutter slechts *vijf* schoten gedaan.

70. In de klasse der rekruten, wordt door den schutter *staande* en in de voor te schrijven houding geschoten, later neemt hij eene houding aan naar welgevallen, bijv. eene *knielende* of *liggende*, zoo als in Hoofdstuk VII zal worden opgegeven.

71. De passen in dit reglement bedoeld zijn van 0,63 el.

72. De bajonet is bij de schietoefeningen steeds op het geweer.

73. Na elk schot wordt door een der personen van de waarnemingspost zooveel slagen met den aanwijsstok gedaan, als het nummer opgeeft van het vak der schijf waarin het schot getroffen heeft; daarna wordt het treffpunt aangewezen. Heeft het schot niet getroffen, dan wordt aangewezen, of het te hoog, te laag, te veel regts of te veel links viel.

De persoon, die de aanwijzingen gedaan heeft, verwijdert zich niet, zoo lang zich nog iemand achter de schijf bevindt.

74. Indien de waarnemingspost om deze of gene reden oordeelt, dat met schieten moet worden opgehouden, vertoont hij de seinvlag.

75. Bij het beoordeelen of een schutter heeft voldaan aan de voorwaarden tot overgang tot het schieten op eenen verderen afstand of in eene andere klasse, komen slechts de vijf schoten in aanmerking door hem op een en denzelfden dag gedaan.

76. Schoten die na eenen aanslag getroffen hebben, worden als misschoten geteld.

77. Overeenkomstig de bestaande bepalingen moeten bij en na de schietoefeningen, de verbruikte slaghoedjes opgezameld, de verschoten kogels opgezocht en een en ander bij de artillerie magazijnen ingeleverd worden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

HOOFDSTUK VI.

Het onderwijs der rekruten.

78. Het eerste wat den rekruut geleerd wordt, *is het rigten.*

De onderwijzer legt daartoe het geweer, op het van een zandzak voorziene rigttoestel, en rigt het op eenig door hem gekozen doel.

Hij deelt den rekruut mede, dat het wapen volkomen gerigt is, wanneer het laagste punt der vizierkeep, de kruin der vizierkorrel en het doel zich in dezelfde regte lijn bevinden, en het geweer noch regts, noch links overhelt.

Hij beveelt hem zich daarna achter het geweer te plaatsen, en zonder het aan te roeren, met het regter oog, terwijl het linker gesloten is, te zien hoe deze verklaring moet worden begrepen. De onderwijzer brengt vervolgens het geweer uit de rigting en laat het door den rekruut daarin herstellen.

79. Zoodra de rekruut voldoende in het rigten bedreven is, gaat hij over *tot het aanleggen.*

Bij het aanleggen stelt de schutter zich regt voor de schijf, maakt vaardig en zet de beide voeten ongeveer drie palm uit elkander, houdt de kniën gestrekt zonder stijfheid en brengt het bovenlijf iets naar voren. Hij heft het geweer, wat met de linkerhand, ongeveer ter hoogte van het zwaartepunt omvat wordt, langzaam op, brengt den regterschouder voelbaar tegen het geheele vlak der kolfplaat en den regterelleboog zooveel opwaarts, als kan geschieden zonder de houding gedwongen te maken. De regterhand omvat de greep zoodanig, dat de duim daar langs is uitgestrekt en de wijsvinger met het eerste of tweede lid zachtjes tegen den trekker rust. Het geweer mag niet regts of links overhellen, de linkerelleboog omlaag. Het linkeroog wordt gesloten en het hoofd niet meer voorover gebogen dan noodig is, om met het regteroog door de vizierkeep over de vizierkorrel naar het mikpunt te kunnen zien.

80. De onderwijzer moet den rekruut dikwerf doen aanleggen en weder afzetten, zonder van hem te vergen, dat hij zich veel met rigten bezig houde; eerst wanneer de rekruut met de voorgeschreven houding eenigzins gemeenzaam is geworden, moet men zoo wel het eene als het andere van hem eischen.

81. Ten einde zich te overtuigen of het rigten met genoegzame naauwkeurigheid geschiedt, moet de onderwijzer zich nu en dan tegenover den rekruut plaatsen, en dezen gelasten een zijner oogen tot doel te kiezen.

82. Op deze oefening volgt die *in het losbranden*, hetwelk kan geschieden door te rigten op een ontstoken lampenpitje, geplaatst op één el afstands van de tromp.

De rekruut plaatst daartoe het slaghoedje op het schoorsteentje en laat, na aangelegd en gerigt te hebben op het onderste gedeelte der vlam, den haan overslaan door den wijsvinger, als wilde hij hem sluiten, bedaard en zonder rukken achterwaarts te brengen.

Hij moet den adem inhouden, opdat het geweer bij het vuren niet uit de rigting gerake en mag bij het schot, de oogen niet digt knijpen noch het hoofd terugtrekken.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Hij blijft aanleggen tot dat de onderwijzer hem beveelt zijne plaats in het gelid te hernemen.

Alvorens tot het werkelijk losbranden over te gaan, zal het goed zijn, den man te oefenen in het aftrekken, en daartoe het schoorsteentje te voorzien van een lederen dop.

83. Al de oefeningen die tot hiertoe zijn voorgeschreven, kunnen in het kwartier plaats hebben.

84. Nadat de rekruut eenige keeren met slaghoedjes gevuurd heeft, wordt het geweer met losse patronen geladen.

De rekruut legt, na geladen te hebben, aan, rigt op het doel van eene op 50 pas van hem geplaatste schijf, en vuurt, zich gedragende naar hetgeen hem reeds bij het vuren met slaghoedjes is onderwezen.

85. Bij de *lading met scherpe patronen* moet worden opgelet:

1°. dat bij het openen der patroon geen kruid verloren gaat, tot welk einde de afgebeten patroon stevig tusschen den duim en voorsten vinger der regterhand moet worden vast geknepen; dat de patroon goed in den loop wordt uitgeschud, en dat het papier der ledige huls niet om den kogel gevouwen wordt, ten einde weigeringen en moeijelijk laden te voorkomen. De loop moet zooveel mogelijk vertikaal worden gehouden;

2°. dat er niet te forsch wordt aangezet, wijl de kogel daardoor eene onregelmatige gedaante kan verkrijgen en het kruid zou worden verbrijzeld, hetgeen voor de juistheid van het schot nadeelig is; het is voldoende, dat de kogel op de lading goed aangedrukt en daarna met een enkelen stoot aangezet wordt.

86. Wanneer het rigten door den rekruut goed begrepen wordt en hij geene grove gebreken meer toont bij het aanleggen en losbranden, gaat hij over *tot het schieten naar de groote schijf.*

Dit onderwijs zal beginnen op 100 en voortgezet worden tot en met 300 pas afstands van de schijf, na telkens den afstand met 50 pas vergroot te hebben.

87. Op iederen afstand moet hij in 5 schoten, de onderstaande uitkomsten verkrijgen, alvorens hem vergund wordt tot het schieten op eenen volgenden afstand over te gaan.

Op 100 pas 5 schoten in de schijf, waarvan 4 in de mansbreedte en 3 in het middenvak.
« 150 « 5 « « « « « 2 « « « « 1 « « « «
« 200 « 4 « « « « « 1 « « « « « « « «
« 250 « 3 « « « « « « « « « « « « « «
« 300 « 2 « « « « « « « « « « « « « «

Wanneer de rekruut op deze verschillende afstanden aan zijne verpligting heeft voldaan, gaat hij over in de 1e *klasse*, dat is: te beginnen op den afstand van 100 pas op de eenmansschijf, en verschiet aldaar zijne nog overgebleven patronen, zoo als voor de schutters van die klasse is bepaald.

HOOFDSTUK VII.

Het onderwijs der geoefende schutters.

88. De *eerste klasse* of die der geoefenden begint met het schieten naar de eenmansschijf.

89. Elk schutter zal op de afstanden van 100, 150

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

en 200 pas 5 patronen en op 250 en 300 pas 10 patronen in verschillende houdingen verschieten, zonder aan eenige voorwaarden gebonden te zijn om tot een volgenden afstand overtegaan.

90. Op 100, 150 en 200 pas zullen door hem de vijf patronen verschoten worden, als volgt:

2 staande en 3 in eene houding naar welgevallen. Op 250 en 300 pas de 10 patronen in twee keeren, en dat wel iedere keer:

2 staande en 3 in eene houding naar welgevallen.

91. In garnizoenen waar daartoe gelegenheid bestaat zal elk schutter, in eene houding naar welgevallen verschieten 5 patronen naar *schietgaten*, 5 van de *hoogte* naar de *laagte* en 5 van de *laagte* naar de *hoogte*, zoo doenlijk op 150 pas afstands of daaromtrent.

92. Bestaat de gelegenheid niet, om op bovenstaande wijze te vuren, of kan alleen op schietgaten en van de hoogte naar de laagte of omgekeerd worden geschoten, dan zal hij de op deze wijze niet verbruikte patronen moeten verschieten op 200, 150 of 100 pas, zoo als in no. 90 voor die afstanden is aangegeven.

93. Daarna volgt het schieten naar de *beweegbare* schijf, op eenen afstand van 150 pas. De schutter zal 5 patronen op die schijf in eene staande houding verschieten.

94. Tegen het einde van het schietsaizoen, wordt door alle schutters der 1e *klasse* als *tirailleurs* en *in rijën* en *gelederen* gevuurd.

95. Voor het schieten als tirailleurs worden de schijven op eenigen afstand naast elkander gesteld.

De tirailleur-linie beweegt zich voorwaarts, achterwaarts, regts en links tusschen 100 en 250 pas afstands van de schijven. De schutters zijn vrij in hunne houding en nemen alles in acht, wat de voorschriften voor het gevecht in verstrooide orde bepalen.

Ieder schutter moet per jaar 10 schoten als tirailleur doen.

96. Het *pelotons-*, *gelederen-* en *twee-gelederenvuur*, wat op het schieten als tirailleurs volgt, wordt gerigt naar twee tot vier naast elkander gestelde groote schijven, en zal plaats hebben op 150 pas afstands.

Tot het doen uitvoeren dezer vuren zal de onderwijzer kommanderen:

1°. *Pelotonsvuur op* 150 *pas: Peloton* = VAARDIG, *enz.*

2°. *Gelederenvuur op* 150 *pas: Peloton* = VAARDIG, *enz.*

3°. *Twee-gelederenvuur op* 150 *pas: Peloton* = VAARDIG = CHARGEERT.

Er worden ieder jaar door elk schutter 15 schoten in rijën en gelederen gedaan.

NADERE TOELICHTINGEN.

97. Bij het besturen van de oefeningen in de 1e *klasse*, zal de onderwijzer zooveel noodig alles in acht nemen, wat hem is voorgeschreven tot het leiden der schietoefeningen der rekruten.

98. Naarmate de schutters vorderingen maken, zal hij meer letten op zoodanige kleine gebreken, die in den aan-

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

vang, om de aandacht der schutters niet te veel af te leiden, gevoegelijk konden voorbij gezien worden.

99. De onderwijzer moet zich zooveel doenlijk onthouden, den schutter zijne fouten te doen opmerken, terwijl hij rigt.

Ontdekt hij grove gebreken in zijne wijze van aanleggen of rigten, dan laat hij hem het geweer afzetten en geeft in het algemeen alle verklaringen vóór het aanleggen of nà het schot.

100. De schutters moeten in het algemeen niet te lang blijven aanleggen eer zij vuren; worden zij door deze of gene oorzaak verhinderd, het geweer spoedig in de gewenschte rigting te brengen, dan moeten zij afzetten en na een oogenblik rustens op nieuw beginnen.

101. Heeft een schutter kwade gewoonten, die hij niet gereedelijk aflegt, of geeft hij voordurend bij het schieten blijken van de gelegde gronden te verwaarlozen, of wel, blijft hij, door gebrek aan ambitie bij zijne kameraden ten achter, dan zal hij in de 2e *klasse* worden teruggebragt.

102. Heeft daarentegen een schutter, die reeds vroeger met vuurwapenen omging en eenige bedrevenheid in het schieten heeft bekomen, zich gewend aan eene houding, niet volkomen overeenstemmende met de hiervoren omschrevene, dan behoeft hij niet verpligt te worden hierin verandering te brengen.

103. Zoodra bij het schieten eene houding naar welgevallen mag worden aangenomen, zal men de schutters

merkzaam maken, dat de *zittende* houding in de meeste vallen de voorkeur verdient.

Men zet zich daarbij regt tegenover de schijf, plat den grond neder, de knieën opgetrokken en de hielen den bodem gedrukt; bij het aanleggen laat men de lebogen op de knieën rusten, en brengt de kolf goed gen den schouder.

De *knielende* houding is als volgt:

men zet de regterknie eenigzins ver, ongeveer 0,63 van de linkerhiel neder; buigt de regterhiel binnenaarts naar beneden, laat het ligchaam goed naar achren, en zoo laag mogelijk doorzakken, en leunt den linrelleboog op de knie, in dier voege, dat de voorarm bijna loodregten stand het geweer bij den beugel met hand ondersteunt.

Daarna plaatst men de kolf goed tegen den regterschour.

Bij de *liggende* houding legt de man zich uitgestrekt den buik, steunt op de beide ellebogen; houdt de linrhand vooruit in de strekking van het ligchaam, in r voege, dat het geweer door dezelve tusschen den lerband en de versterking wordt omvat, en plaatst de lf goed tegen den regterschouder.

104. Bij het schieten van de laagte naar de hoogte en gekeerd, zal het goed zijn om de rigting iets lager te nen, dan op gelijke afstanden en onder dezelfde omndigheden, op een vlak terrein zou geschieden.

105. Het schieten naar *de beweegbare schijf*, dient niet zeer om den schutter te leeren, hoe men eenen

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

persoon treft, die van plaats verandert; want deze zal zich niet dan bij uitzondering, gelijk de schijf, van de regternaar de linkerzijde of omgekeerd bewegen; deze oefening heeft veeleer ten doel, den schutter de noodige losheid en vaardigheid bij het aanleggen en rigten te verschaffen. Hij moet dan ook bij het rigten de beweging der schijf volgen en niet met vuren wachten tot het gekozen mikpunt zich voor de tromp van zijn geweer bevindt.

Hij moet bovendien in aanmerking nemen, dat de kogel eenigen tijd behoeft, om zich naar de schijf te begeven, en dus ook nimmer op het midden der schijf, maar altijd, naarmate van den afstand, iets meer naar de zijde waarheen zij zich beweegt, rigten. De snelheid der beweging en rigting en kracht van den wind moeten hierbij insgelijks in het oog gehouden worden.

Tegenover den vijand behoort men op personen, die ons snel naderen, of zich met spoed van ons verwijderen, iets lager of hooger te rigten, dan men op een stilstaand persoon zou gedaan hebben.

106. Bij het *pelotonsvuur* moeten na iedere losbranding en bij het *twee-gelederen-* en *gelederenvuur* na het slaan der roffel, de laadstokken in den loop gedaan worden, om te onderzoeken of er ook geweren zijn die geweigerd hebben.

HOOFDSTUK VIII.

Oorzaken, die op de juistheid van het schot invloed hebben.

107. Deze oorzaken kan men in drie soorten verdeelen, namelijk: in die welke haar ontstaan vinden bij den schutter, in die welke uit het geweer, en in die welke uit het weder en den wind voortvloeijen.

Oorzaken, die haar ontstaan vinden bij den schutter.

108. Het is klaar, dat wanneer een schutter bij het aanleggen, rigten en vuren, de hem gegeven voorschriften niet in acht neemt, hij ook weinig kans kan hebben zijn schot met juistheid aan te brengen.

109. Het ligt evenwel niet altijd aan de meerdere of mindere geoefendheid van den schutter of hij die regelen al dan niet zal in acht nemen, hij kan zich zelven daartoe buiten de mogelijkheid stellen; bijv. door noodeloos kort voor hij moet schieten, hevige ligchaamsbewegingen of groote krachtsinspanning te doen en ook door het ligchaam te verzwakken en de hand bevende te maken, door misbruik van drank of andere uitspattingen.

Een goed schutter derhalve, die er prijs op stelt dit te blijven, moet steeds met de grootstmogelijke kalmte te werk gaan en zooveel doenlijk een geregeld leven leiden.

Oorzaken, die haar ontstaan vinden in het geweer of de munitie.

110. Er bestaan verschillende aanleidingen, die ten gevolge kunnen hebben, dat de kogel uit het infanterie-geweer, zelfs bij volkomene windstilte, afwijkt van de rigting, die men hem meende gegeven te hebben, zoo als door eene verkeerde rigting der vizierlijn en gebreken aan de viziermik en de korrel, door gebreken aan den loop en die welke invloed hebben op de goede werking van het slot.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Een voornaam vereischte is, dat de viziermik en de vizierkorrel goed geplaatst zijn, en dat de haan zonder veel krachtsinspanning te vorderen, kan overslaan.

111. De munitie van rijkswege verstrekt wordende, zoo komt alles, wat de schutter dienaangaande heeft in acht te nemen, hierop neder: dat hij waken moet, zijne patronen goed droog te houden en de buskruidlading niet geheel of gedeeltelijk in stof te doen verkeeren.

Eene vochtige of gedeeltelijk uit stof bestaande buskruidlading verbrandt zeer langzaam en bewerkt, dat de kogel lager dan naar gewoonte treft. Het is dus ook noodzakelijk, bij het laden der geweren den kogel niet te sterk aan te zetten.

112. Ook op de slaghoedjes moet men vooral zijne aandacht vestigen en zorg dragen, die zoo droog mogelijk te bergen.

Slaghoedjes die aan vochtigheid zijn blootgesteld geweest, weigeren menigvuldig en geven dus, behalve tot gevaarlijke teleurstellingen tegenover den vijand, ook nog tot slecht schieten in vredestijd aanleiding.

113. Wanneer de loop door eenige kort achter elkander gedane schoten warm is geworden, moet men iets lager rigten dan naar gewoonte.

Oorzaken, die haar ontstaan vinden in weder en wind.

114. Weder en wind hebben een zeer grooten invloed op de uitwerking der vuurwapenen.

De ondervinding heeft geleerd:

1e dat men iets hooger moet rigten dan naar gewoonte, bij vochtige lucht, bij koel weder, wanneer de wind tegen het schot inkomt en wanneer men over een breed water vuurt;

2e dat men lager moet rigten dan in andere omstandigheden, bij groote warmte, wanneer de wind zeer sterk achter het schot waait en wanneer men bij ligten nevel vuurt;

3e dat men, wanneer de zon regts of links van den schutter staat, iets meer naar die zijde moet aanleggen;

4e dat men verder dan 100 pas van het doel zijnde, meer regts of links moet aanleggen, naarmate de wind sterker regts of links door de baan gaat.

HOOFDSTUK IX.

Het aanteekenen der uitkomsten bij het schieten verkregen.

115. De uitkomsten der schoten worden op de schietplaats, nadat zij ingevolge het bepaalde in Hoofdstuk V zijn aangewezen, onmiddelijk opgeteekend. De misschoten worden op de schiet-lijsten aangetoond door een •

116. Na afloop der oefening worden zij zoodra mogelijk geboekt in een daartoe bestemd register, wat ingerigt is, zoo als het hierachter gevoegd model No. 1 aanwijst.

117. De uitkomsten op iederen dag verkregen, worden, met in achtneming van de volgorde der verschillende oefeningen, gelijk zij in dit voorschrift is bepaald, onder elkander gesteld.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

118. De treffers, bij het schieten naar de beweegbare schijf en bij het vuren als tirailleurs bekomen, worden alle aangeteekend als in de mansbreedte en dus in het vak van 2 te zijn gevallen.

119. Bij het schieten naar twee of meer naast elkander geplaatste groote schijven en bij het vuren in rijën en gelederen, worden de treffers gerekend van in vak 1, het infanterie-front, te zijn gevallen.

120. De uitkomsten van het vuren als tirailleurs en van dat in rijën en gelederen, worden voor de geheele troepenafdeeling, die aan de oefening deel nam, in eens vermeld.

De sterkte dier troepenafdeeling wordt daarbij aangegeven.

121. In de kolom aanmerkingen worden alle vermeldingswaardige bijzonderheden opgeteekend, zoo als: beschadigingen van het wapen ten gevolge van het schieten, opmerkingen betrekkelijk de munitie, verwondingen en ongelukken, de natiesgewijze sterkte der beide klassen bij den aanvang der oefeningen, benevens eene opgave hoeveel manschappen respectivelijk bijgekomen of afgegaan zijn, en de sterkte bij het einde der oefeningen; zoo ook hoeveel schutters van de 1e in de 2e klasse zijn teruggesteld en omgekeerd.

122. Bij het staken der schietoefeningen wordt door den kommandant van iedere kompagnie of ieder zelfstandig detachement eene verzameling aan den bataillons-kommandant ingediend van de uitkomsten, bij elke soort van

oefening en op elken afstand door de verschillende klassen verkregen.

Deze verzameling wordt vervaardigd zoo als het hierbijgevoegd model N°. 2 aanwijst.

In de kolom aanmerkingen moet hetzelfde voorkomen, wat die kolom in het register bevat, daarenboven moet zij vermelden of, en zoo ja, waarom sommige oefeningen niet zijn gehouden.

123. De bataillons-kommandant vervaardigt eene verzameling, insgelijks naar het model N°. 2, van de uitkomsten bij zijn bataillon verkregen, en zendt die, nadat hij de opmerkingen en beschouwingen van den kompagnies- of detachements-kommandant met de zijne heeft verrijkt, aan den territorialen kommandant.

De verzamelingen door de kompagnies- en detachementskommandanten opgemaakt, behoeven daarbij niet te worden overgelegd.

124. De territoriale kommandanten maken op hunne beurt eene verzameling, volgens het model N°. 3, van de uitkomsten in hun kommando verkregen.

Zij verrijken de opmerkingen en beschouwingen van de bataillons-kommandanten met de hunne en zenden een en ander aan het Militair Departement.

De verzamelingen, door de bataillons-kommandanten ingediend, behoeven hierbij niet te worden overgelegd.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

HOOFDSTUK X.

Prijzen.

125. Aan de beste schutters der 1e *klasse* zullen zooveel doenlijk bij elke oefening kleine premiën in geld worden gegeven, waartoe jaarlijks eenige gelden zullen worden beschikbaar gesteld.

126. In het zakboekje zal onder aan het blad, bestemd tot inschrijving der gedane veldtogten enz. worden vermeld, de datum waarop de schutter in de 1e *klasse* is overgegaan, en wel met de woorden:

Den 186 *schutter der* 1e *klasse.*

127. Na het eindigen der jaarlijksche schietoefeningen zullen aan de beste schutters prijzen worden uitgereikt. Het aantal schietprijzen bedraagt per kompagnie bij de veld-bataillons 2, terwijl bij de garnizoens-bataillons en kompagniën zal kunnen worden beschikt over 1 schietprijs per 50 man, die aan die oefeningen hebben deel genomen.

Ongeacht de sterkte der verschillende detachementen, zal ieder schutter in de gelegenheid worden gesteld naar den prijs mede te dingen, waarvan nogtans zullen worden uitgesloten die manschappen, welke zich in de 2e klasse van militaire disclipline bevinden, zoomede die, welke eenen reeds verkregen schietprijs hebben verkocht.

128. De prijzen zullen worden toegekend aan de schutters der 1e *klasse*, die blijkens de aanteekeningen der jaarlijksche schietoefeningen, het grootste aantal punten hebben verkregen bij het verschieten in verschillende hou-

dingen der 50 patronen bedoeld bij no. 90 en 91 van Hoofdstuk VII, op de afstanden van 100 tot en met 300 pas, op de eenmansschijf, naar schietgaten, en van de hoogte naar de laagte en omgekeerd, wanneer zulks heeft plaats gehad.

Mogt het aantal der verkregen punten bij enkele schutters gelijk zijn, dan zal bij het eindigen der schietoefeningen een concours onder die schutters plaats hebben, en daarbij geschoten worden op de eenmansschijf op den afstand van 150 pas. De prijs zal bestemd zijn voor hem die van de vijf kogels, de meeste heeft in de schijf gebragt en bij gelijkheid van dit aantal, voor dengenen, die de meeste punten behaald heeft, en mogt ook dit getal gelijk zijn, dan zal men met schieten blijven voortgaan tot dat werkelijk *één* schutter, het grootste aantal punten bekomen heeft.

129. De prijzen worden voor rekening van den land verstrekt en bestaan uit vier soorten.

1. *Gewone zilveren ruimnaalden.*
2. *Zilveren leeuwenkoppen met een zilveren ruimnaald en ketting.*
3. *Zilveren leeuwenkoppen en pijlkoker met een zilveren pijl en ketting.*
4. *Zilveren leeuwenkoppen en dubbele pijlkoker met twee zilveren pijlen en kettingen.*

130. De voordragten tot schietprijzen moeten nominatief en te gelijk met de schijfschietrapporten worden opgemaakt en ingediend, en van de verkregen prijzen, overeenkomstig de bestaande voorschriften, aanteekening worden gehouden in het stamboek van den man.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

131. Aan schutters, die door onverschilligheid, of duidelijken achteruitgang bij het schieten, zich onwaardig betoonen een schietprijs te dragen, zal door den korps-kommandant het dragen derzelve kunnen worden verboden, waarvan almede de vereischte aanteekening in het zakboekje behoort te worden gehouden.

132. De man, die een schietprijs van eene hoogere klasse erlangt, legt den vroeger verkregen prijs af, en kan denzelven bij bekwaambevinding tegen het geldswaardig bedrag inleveren.

HOOFDSTUK XI.

Het schatten van afstanden.

133. Het is voor den infanterist hoogst noodzakelijk, zich te oefenen in het juist schatten van afstanden, niet alleen wijl hij daardoor in staat gesteld wordt na te gaan op welk ligchaamsdeel van zijnen tegenstander hij moet rigten, ten einde hem met zijn schot te treffen, maar ook om met eenige zekerheid over de vermoedelijke uitwerking van het vijandelijk vuur te kunnen oordeelen.

134. Het onderwijs in het schatten van afstanden, moet zooveel doenlijk in alle jaargetijden en op verschillende soorten van terrein gegeven worden.

Voor de rekruten zal die oefening zich uitstrekken tot op afstanden gelegen tusschen 100 en 300 pas, en voor de geoefende schutters zal dat onderwijs tot op 600 pas worden voortgezet.

135. Tot het doen van waarnemingen, welke tot grondslag van het schatten van afstanden moeten dienen, kan de troep op de volgende wijze geoefend worden.

1e *Oefening.* Op eenen onderlingen afstand van 50 pas worden 5 à 6 rotten nagenoeg in eene regte lijn, en zóó, dat zij elkander niet dekken, achter elkander gesteld.

De soldaten deze rotten uitmakende, staan eerst stil, en nemen vervolgens onderscheidene houdingen aan, zoo als: eene zittende, knielende, enz.; zij plaatsen zich ook uit de flank, zij maken regts-omkeert, bewegen zich en doen de handgrepen met het geweer.

De onderwijzer doet aan de manschappen, die hij bij zich vereenigd heeft opmerken, wat men van eenen soldaat op alle deze afstanden kan waarnemen en welk onderscheid er bestaat tusschen hetgeen men op twee verschillende afstanden aan hem zien kan.

Hij marcheert vervolgens met de manschappen langs de afgebakende lijn heen en weder, ten einde hun te leeren hunnen pas te regelen naar dien van 0,63 el lengte, bij de schietoefeningen tot maatstaf aangenomen.

2e *Oefening.* Thans plaatst men 2 à 3 rotten, even al bij de eerste oefening geschiedde, op 100 pas van elkanders en herhaalt het vorige onderwijs.

3e *Oefening.* Men plaatst 5 à 6 rotten op 100 pas afstands van elkander en herhaalt nogmaals het vorige onderwijs.

Wanneer de gedane waarnemingen voldoende in het geheugen geprent zijn, gaat men over tot het eigenlijke schatten van afstanden.

Eenige algemeene gegevens, waarvan men zich daarbij nog kan bedienen, zijn deze:

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

a. onder eenen helderen onbewolkten hemel vertoonen de voorwerpen zich duidelijker en schijnen de afstanden, waarop zij zich van ons bevinden derhalve korter, dan bij betrokken of nevelachtig weder;

b. helder gekleurde voorwerpen schijnen op een donkeren achtergrond meer nabij, dan zij in waarheid zijn;

c. voorwerpen, die zich (bijv: op hoogten) tegen het uitspansel scherp afteekenen, zijn doorgaans meer verwijderd dan men veronderstelt;

d. over eenkleurige vlakten, als: een breed water, alang-alang, uitgestrekte rijstvelden, alang-velden is men genegen den afstand te klein te schatten;

e. in dikken nevel schijnen nabij gelegen voorwerpen grooter, en eenigzins verwijderde voorwerpen in ligten nevel, hooger dan zij zijn;

f. bij felle hitte ziet men de voorwerpen minder duidelijk, en schijnen zij meer verwijderd, dan zij zijn;

g. van eene hoogte naar beneden ziende, schijnt de afstand korter dan in het omgekeerde geval;

h. tusschen beide gelegen diepten doen den afstand kleiner schijnen;

i. in den westmousson schijnen de afstanden geheel anders dan in den oostmousson.

4e *Oefening.* Eenige rotten worden op afstanden, die aan de waarnemers onbekend zijn, nagenoeg in éene lijn gesteld zoodanig, dat zij elkander niet dekken.

De onderwijzer laat door de waarnemers den afstand schatten, tusschen hen en elk dezer rotten, en houdt aanteekening van hunne opgave.

Hij laat vervolgens een of twee man op de plaats waar men zich bevindt, achter en gaat met de overige manschappen, de passen tellende, naar het eerste rot en daarna naar de verder geplaatste rotten. Bij ieder dezer laat hij halt en front naar het punt maken, waar men de waarnemingen deed.

Hij onderrigt nu ieder man van de vergissing waarin hij mogt vervallen zijn, en laat hem zoo veel passen voor- of achterwaarts gaan, als hij den afstand te klein of te groot mogt geschat hebben.

Indien het terrein tuinen, boomen, paggers of andere voorwerpen aanbiedt, kan men ook den afstand doen schatten waarop men zich van deze bevindt.

5e *Oefening.* Twee tirailleurliniën op 300 à 400 pas afstands tegenover elkander geplaatst, gaan voorwaarts, achterwaarts en verrigten de onderscheidene bewegingen van het verstrooide gevecht.

Op een gegeven sein maken de beide liniën halt; de tirailleurs worden ondervraagd naar den afstand, waarop zij zich van het rot tegenover hen bevinden, en hunne opgaven worden aangeteekend.

Daarna gaat een der liniën naar de andere, terwijl een onderofficier de passen telt; bij elkander gekomen zijnde, deelt men de gemaakte vergissingen aan de tirailleurs mede.

136. De hierboven medegedeelde bepalingen aangaande de wijze van oefenen in het schatten van afstanden, moeten niet als een gestreng bindend voorschrift, maar slechts als een rigtsnoer beschouwd worden, waarnaar men zich kan gedragen en die men bevoegd is te wijzigen, naar den aard van het terrein en der omstandigheden.

137. De onderwijzer moet de aandacht zijner onder-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

hoorigen levendig houden, hen telkens ondervragen over hetgeen zij op iederen afstand opmerken, hen met geene bespiegelingen vermoeijen, die hun bevattingsvermogen te bovengaan, noch van hun geheugen te veel vorderen, maar van lieverlede trachten hen eene juiste oogmaat te doen verkrijgen.

138. De oefeningen in het schatten van afstanden moeten door alle geweerdragende onderofficieren en manschappen bijgewoond, en het onderrigt met al die zorg geleid en gadegeslagen worden, welke deze zoo gewigtige tak van onderwijs vordert.

MODELLEN.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Model No. 1.

Het cijfer 4 duidt aan de schoten die in de roos hebben getroffen.
« « 3 « « « « « « het vierkant « «
« « 2 « « « « die boven en beneden het vierkant hebben getroffen.
« « 1 « « « « regts en links van de mansbreedte.
« Teeken • « de misschoten aan.
« « * « aan, dat de schutter is overgegaan.

Rekruten-oefening op 100 pas.

Wapen Nummers.	NAMEN.	Graden.	14 Sept. Bewolkte lucht. Zonneschijn. Geen wind.	15 Sept. Betrokken lucht. Zonneschijn. Wind regts door de baan.	16 Sept. Vochtige lucht. Geen zonneschijn noch wind.			Weigeringen der slaghoedjes. Ontbrand maar het vuur niet aan de lading medegedeeld.	Niet ontbrand.	Aanmerkingen.
92	Bels.	Sergt.	13234*							
104	Van Houten.	id.	13322	23432*					1	
117	Van Duin. .	Korp.	21331	42123	32423*					
118	De Heer. . .	id.	3.314	21323	32432*			1		
	Aantal Schoten.		20	15	10			1	1	
	Aantal Treffers.		19	15	10			«	«	
	Gemiddeld %		95	100	100			2	2	

NB. Deze Staat moet worden opgemaakt op een half vel papier.

Model No. 2.

Bataillon. **Kompagnie of Detachement.**

VERZAMELING *der Uitkomsten, verkregen bij de Schietoefe-*
ningen van den *tot den* 186

SOORT VAN OEFENING.	Afstand in passen.	Aantal. Schoten.	Aantal. Treffers.	Gemiddeld %	Aanmerkingen.
Rekruten onderwijs Groote Schijf.	100				
	150				
	200				
	250				
	300				
	Totaal.				
Eerste klasse Eenmansschijf.	100				
	150				
	200				
	250				
	300				
	Totaal.				
Naar schietgaten.	150				
Van de laagte naar de hoogte.	150				
Van de hoogte naar de laagte.	150				
Beweegbare schijf.	150				
Als tirailleurs.	100-250				
Peletonsvuur.	150				
Gelederenvuur.	150				
Twee-gelederenvuur.	150				

NB. Deze Staat moet worden opgemaakt op een half vel papier.

BATAVIA, den 186

De Kommandant der Kompagnieu of van het Detachement,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Model No. 3.

1e MILITAIRE AFDEELING OP JAVA.

VERGELIJKING der Uitkomsten, verkregen bij de opgemeld kommandement, gedurende Schietoefeningen der verschillende korpsen Infanterie in het jaar 186

SPECIFICATIE.	VAN DE 100 SCHOTEN										HEBBEN GETROFFEN. DER EERSTE KLASSE.								BEMERKINGEN.
	Recruten-Oefening.					Oefening					op schietgaten.	van de laagte naar de hoogte.	van de hoogte naar de laagte.	op de beweegbare schijf.	Als tirailleurs.	Pelotonsvuur.	Gelederenvuur.	Twee-gelederen-vuur.	
	Groote Schijf.					Eenmans-schijf.													
	100	150	200	250	300	100	150	200	250	300	150	150	150	150	100—250	150	150	150	
7e Bataill. Infant.																			Van de.....geweerdragenden zijn....in de 1e klasse of....%.
10e " "																			
11e " "																			
12e " "																			
Garnizoens Bataill.																			
Totaal.																			

NB. Deze Staat moet worden opgemaakt op een heel vel papier.

BATAVIA, *den* 186

De Kommandant der 1e *Militaire Afdeeling op* Java.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

Fig. 2. 1/

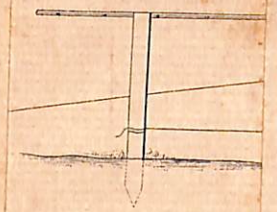

Fig. 4. 1/20.

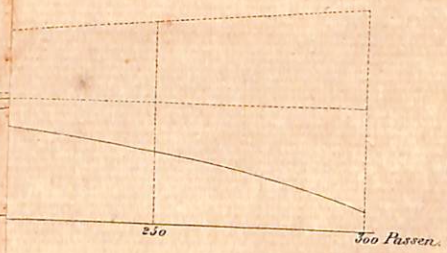

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Koninklijk Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen

Bij de drukkers dezes, LANGE & Co. te Batavia, zijn steeds te bekomen:

Gedrukte Uitbetalingsboeken in mediaan formaat (de voldoening van ½ maand of 3 maal 5 dagen soldij voor ieder man op één lijn), 144 enkele folio's in band. . f 5.—

Gedrukte Menageboeken in gewoon formaat (genoegzaam voor het gebruik gedurende twee jaren), 288 enkele folio's in band. . . . . " 5.—

Gedrukte Strafboeken in gewoon formaat met alphabetisch register, 288 enkele folio's in band . . . . . " 5.—

Schietregister in gewoon formaat, naarvolgens in dit werkje voorgeschreven model no. 1 288 enkele folio's in band. . . . . " 5.—

Bovenstaande registers zijn allen met gedrukten titel, waarop het gewoon formulier voor de bekrachtiging van de paraphure; ze zijn voorts op het vlak der band van gedrukte etiquetten voorzien.

Orderboeken in folio formaat van 288 enkele folio's in band. " 4.—
id. id. 192 id. . " 3.—
id. id. 144 id. . " 2.50
id. id. 96 id. . " 2.—

Rapportorderboekjes in klein kwarto 192 folio's. . . . " 2.—
id. id. 144 id. . . . . " 1.50
id. id. 96 id. . . . . " 1.—

Rapportorderboekjes in octavo. . . . . " 0.50
id. id.. . . . . " 0.25

Naamlijst van de onderofficieren, korporaals en manschappen der kompagnie of zoogenaamd model No. 14 met indeelingstaat en kleedingslijst, per 6 exemplaren. . " 1.—

Uitrukkingsstaatjes per 1000 stuks. . . . . " 12.—

Muziekboeken in groot kwarto voor partijen, repetitien, enz. per exemplaar . . . . . " 1.50

Muziekboeken in klein kwarto ten gebruike bij de marschen, per exemplaar. . . . . " 1.—

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA